

Bài 2

Y ĐỨC VÀ NGHĨA VỤ NGHỀ NGHIỆP CỦA NGƯỜI ĐIỀU DƯỠNG

MỤC TIÊU

1. *Nêu các khái niệm về đạo đức y đức.*
2. *Mô tả 12 điều y đức của quy chế.*
3. *Mô tả được các yêu cầu về phẩm chất cá nhân của người điều dưỡng.*
4. *Nêu và giải thích được 4 nghĩa vụ nghề nghiệp cơ bản của người điều dưỡng.*

1. KHÁI NIỆM VỀ Y ĐỨC

Theo tiếng Hy Lạp Y đức học là một học thuyết về trách nhiệm. Theo cách giải thích hiện đại của y học Liên Xô cũ thì Y đức học là học thuyết về các nguyên tắc ứng xử của nhân viên y tế nhằm đạt được ích lợi tối đa cho người bệnh.

Chức năng của đạo đức là để chỉ đạo hành vi, thái độ của con người. Nó đưa ra các yêu cầu về thái độ của con người và nó đánh giá hành động của con người theo quan điểm lợi ích xã hội mà họ phải đảm nhiệm.

Nguyên lý chính yếu của Y đức học là chủ nghĩa nhân đạo, mà biểu hiện của nó trong thực tế hàng ngày là nhân phẩm của người cán bộ y tế và sự thực hiện nghĩa vụ của họ đối với con người, là điều kiện thiết yếu để điều trị thành công cho người bệnh.

2. ĐỊNH NGHĨA

Y đức là đạo đức của người cán bộ y tế. Đạo đức là một hình thái đặc biệt của ý thức xã hội. Đạo đức bắt nguồn từ những yêu cầu của sự tồn tại và phát triển xã hội, từ một tất yếu khách quan của đời sống xã hội, là điều chỉnh hành vi của con người trong mối quan hệ xã hội để kết hợp hài hòa ích lợi cá nhân với ích lợi tập thể.

3. QUY ĐỊNH 12 ĐIỀU VỀ Y ĐỨC (Tiêu chuẩn đạo đức của người làm công tác y tế)

Y đức là phẩm chất tốt đẹp của người làm công tác y tế, được biểu hiện ở tinh thần làm trách nhiệm cao, tận tụy phục vụ, hết lòng thương yêu chăm sóc

người bệnh, coi họ đau đớn như mình đau đớn, như lời Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy “lương y phải như từ mẫu”. Phải thật thà đoàn kết, khắc phục khó khăn, học tập vươn lên để hoàn thành nhiệm vụ, toàn tâm toàn ý xây dựng nền y học Việt Nam. Y đức phải thể hiện qua những tiêu chuẩn, nguyên tắc đạo đức được xã hội thừa nhận.

1. Chăm sóc sức khỏe cho mọi người là nghề cao quý. Khi đã tự nguyện đứng trong hàng ngũ y tế phải nghiêm túc thực hiện lời dạy của Bác Hồ. Phải có lương tâm và trách nhiệm cao, hết lòng yêu nghề, luôn rèn luyện nâng cao phẩm chất đạo đức của người thầy thuốc. Không ngừng học tập và tích cực nghiên cứu khoa học để nâng cao trình độ chuyên môn. Sẵn sàng vượt qua mọi khó khăn gian khổ vì sự nghiệp chăm sóc và bảo vệ sức khỏe nhân dân.
2. Tôn trọng pháp luật và thực hiện nghiêm túc các Quy chế chuyên môn không được sử dụng người bệnh làm thực nghiệm cho những phương pháp chuẩn đoán, điều trị, nghiên cứu khoa học khi chưa được phép của Bộ Y tế và sự chấp nhận của người bệnh.
3. Tôn trọng quyền được khám, chữa bệnh của nhân dân. Tôn trọng những bí mật riêng tư của người bệnh, khi thăm khám, chăm sóc cần đảm bảo kín đáo và lịch sự. Quan tâm đến những người bệnh trong diện chính sách ưu đãi xã hội, không được phân biệt đối xử người bệnh. Không được có thái độ ban ơn, lạm dụng nghề nghiệp và gây phiền hà cho người bệnh. Phải trung thực khi thanh toán các chi phí khám bệnh, chữa bệnh.
4. Khi tiếp xúc với người bệnh và gia đình họ, luôn có thái độ niềm nở, tận tình, trang phục phải chỉnh tề, sạch sẽ để tạo niềm tin cho người bệnh. Phải giải thích tình hình bệnh tật cho người bệnh và gia đình họ hiểu để cùng hợp tác điều trị phổ biến cho học về chế độ, chính sách, quyền lợi và nghĩa vụ của người bệnh, động viên an ủi, khuyến khích người bệnh điều trị, tập luyện để chống hồi phục. Trong trường hợp bệnh nặng hoặc tiên lượng xấu cũng phải hết lòng cứu chữa và chăm sóc đến cùng, đồng thời thông báo cho gia đình người bệnh biết.
5. Khi cấp cứu phải khẩn trương chẩn đoán, xử trí kịp thời, không được đùn đẩy người bệnh.
6. Kê đơn phải phù hợp với chẩn đoán và bảo đảm sử dụng thuốc hợp lý an toàn, không vì lợi ích cá nhân mà giao cho người bệnh thuốc kém phẩm chất, thuốc không đúng với yêu cầu và mức độ bệnh.
7. Không được rời bỏ vị trí trong khi làm nhiệm vụ, theo dõi và xử trí kịp thời các diễn biến của người bệnh.
8. Khi người bệnh ra viện, phải dặn dò chu đáo, hướng dẫn họ tiếp tục điều trị, tự chăm sóc và giữ gìn sức khỏe.
9. Khi người bệnh tử vong, phải thông cảm sâu sắc, chia buồn và hướng dẫn, giúp đỡ gia đình học làm các thủ tục cần thiết.

10. Thật thà, đoàn kết, tôn trọng đồng nghiệp, kính trọng các bậc thầy, sẵn sàng truyền thụ kiến thức, học hỏi kinh nghiệm, giúp đỡ lẫn nhau.

11. Khi bản thân có thiếu sót, phải tự giác nhận trách nhiệm về mình, không đổ lỗi cho đồng nghiệp, cho tuyến trước.

12. Hằng hái tham gia công tác tuyên truyền giáo dục sức khỏe, phòng chống dịch bệnh, cứu chữa người bị tai nạn, ốm đau tại cộng đồng, gương mẫu thực hiện nếp sống vệ sinh, giữ gìn môi trường trong sạch.

Để thực hiện tốt 12 tiêu chuẩn Y đức này, các đơn vị phải nghiêm túc khẩn trương tổ chức cho toàn thể CBCNV trong bệnh viện học tập để anh chị em hiểu, nhớ và thực hiện. Bài học đầu tiên của một người bước vào nghề phải là Y đức là nghĩa vụ, tình thương, trách nhiệm với bệnh nhân. Bệnh viện phải thường xuyên kiểm tra việc thực hiện Y đức, nêu gương người tốt việc tốt, khen thưởng kịp thời và cũng phải nghiêm khắc với những hiện tượng hành vi sai trái với đạo đức y tế.

Mỗi CBNV Y tế thực hiện tốt 12 tiêu chuẩn này chắc chắn người bệnh và thân nhân họ sẽ hài lòng. Đảng và Nhà nước sẽ yên tâm khi giao trọng trách chăm sóc sức khỏe nhân dân cho ngành Y tế.

4. YÊU CẦU CÁC PHẨM CHẤT CÁ NHÂN CỦA NGƯỜI ĐIỀU DƯỠNG

Các phẩm chất cá nhân của người điều dưỡng bao gồm:

- Đạo đức.
- Mỹ học.
- Trí tuệ.

4.1. Phẩm chất về đạo đức

Các phẩm chất về đạo đức của người điều dưỡng bao gồm:

- Trách nhiệm cao.
- Lòng trung thực vô hạn.
- Sự ân cần và cảm thông sâu sắc.
- Tính mềm mỏng và có nguyên tắc.
- Tính khẩn trương và tự tin.
- Lòng say mê nghề nghiệp.

Ý thức trách nhiệm cao: trong xã hội ta, sức khỏe được coi là vốn quý nhất. Đối tượng phục vụ của người điều dưỡng là người bệnh. Sự phục vụ của người điều dưỡng có quan hệ mật thiết tới cuộc sống và hạnh phúc của con người. Vì vậy trách nhiệm cao là một trong những phẩm chất cần thiết nhất của người

điều dưỡng. Nghề điều dưỡng được phản ánh rất rõ trong câu nói “hàng trăm lần làm việc tốt cũng chưa đủ, chỉ một lần làm việc xấu cũng quá thừa”.

Lòng trung thực vô hạn: cần nhớ rằng không ai có thể kiểm tra toàn bộ các hoạt động của người điều dưỡng. Vì vậy trung thực tuyệt đối phải là một trong những nét cơ bản của tính cách người điều dưỡng. Nó được gây dựng trên cơ sở lòng tin trong mối quan hệ giữa người điều dưỡng với người bệnh và đồng nghiệp.

Sự ân cần và cảm thông sâu sắc: sự ân cần bao hàm sự đồng cảm và khả năng cảm thụ nỗi đau của người bệnh. Nhưng sự ân cần và lòng tốt không được biến thành chủ nghĩa tình cảm làm trở ngại đến công việc của người điều dưỡng.

Tính mềm mỏng và có nguyên tắc: người điều dưỡng phải là nhà tâm lý học, biết xem xét và đánh giá đặc điểm cá nhân của người bệnh trong mỗi giai đoạn. Người điều dưỡng cần có tính cách dễ gần, chan hòa nhưng đồng thời biết yêu cầu cao và có nguyên tắc. Sự khô khan quá độ, sự thiếu cởi mở, tính cau có hoặc sự đùa cợt không đúng chỗ, hay tiếp xúc xuống xã sẽ làm cho người điều dưỡng dễ bị mất uy tín trước người bệnh.

Tính khẩn trương và tự tin: điều dưỡng có nhiệm vụ đấu tranh cho sự sống của con người, nhiều khi khoảng cách giữa cái sống và cái chết của người bệnh rất gần. Vì vậy, trong nhiều trường hợp sự chậm trễ có thể đưa mất cơ hội cứu sống bệnh nhân. Vì vậy tính khẩn trương là một yêu cầu về phẩm chất nghề nghiệp của người điều dưỡng. Tuy nhiên sự khẩn trương được tỏ ra vội vàng, hấp tấp mà phải tự tin và bình tĩnh.

Lòng say mê nghề nghiệp: say mê là nguồn gốc của mọi sáng tạo. Là yếu tố thúc đẩy người điều dưỡng dễ dàng vượt qua được những khó khăn để làm tốt trách nhiệm của mình. Say mê nghề nghiệp là phẩm chất rất cần thiết của người điều dưỡng.

4.2. Phẩm chất mỹ học

Biểu hiện bên ngoài của người cán bộ y tế có ảnh hưởng lớn đến bầu không khí đạo đức trong cơ quan, người điều dưỡng có tác phong nghiêm chỉnh chững chạc trong chiếc áo trắng, mái tóc gọn gàng dưới chiếc mũ đẹp sẽ gây được lòng tin cho người bệnh. Ngược lại y phục xộc xệch, áo choàng nhàu nát và bẩn thỉu, tay bẩn, tóc rối bù, trang điểm sặc sỡ, móng tay bôi sơn và để dài, đồ trang sức quá thừa sẽ gây tổn hại uy tín và gây cho người bệnh tâm lý thiếu tin tưởng. Quần áo sang trọng thái quá, cuộc trưng diện mỹ phẩm và đồ trang sức trước những người đang phải chịu những đau đớn sẽ gây ra ở họ cảm giác về sự thiệt thòi.

Người điều dưỡng không được để các mùi khó chịu kích thích người bệnh (mùi thuốc lá, mồ hôi, quần áo cũ, nước hoa quá hắc). Môi trường bệnh viện và các nhân viên phục vụ không được gây cho người bệnh cảm giác buồn chán hoặc kích thích, trái lại tất cả phải giúp đỡ cho sự ổn định tinh thần của họ và sự phục hồi.

4.3. Phẩm chất về trí tuệ

- Có khả năng quan sát và đánh giá người bệnh.
- Có kỹ năng thanh thạo.
- Có khả năng nghiên cứu và cải tiến.
- Khôn ngoan trong công tác.

Thời kỳ người điều dưỡng chỉ biết thực hiện máy móc các y lệnh của bác sĩ đã qua rồi. Trình độ đào tạo điều dưỡng đã được nâng cao. Việc họ làm quen với nguyên nhân, cơ chế sinh bệnh và các phương pháp điều trị đã cho phép người điều dưỡng tiếp cận với quá trình điều trị và theo dõi bệnh nhân một cách có kiến thức. Vì vậy nếu có gì chưa rõ trong y lệnh, người điều dưỡng phải nghiên cứu kỹ trước khi thực hiện. Điều này làm giảm bớt sự sai sót và làm cho công tác của người điều dưỡng trở nên thông minh, tốt đẹp.

5. NGHĨA VỤ NGHỀ NGHIỆP CỦA NGƯỜI ĐIỀU DƯỠNG

Người điều dưỡng có bốn trách nhiệm cơ bản. Nâng cao sức khỏe, phòng bệnh và tật, phục hồi sức khỏe và làm giảm bớt đau đớn cho người bệnh. Trách nhiệm về đạo đức nghề nghiệp của người điều dưỡng bao gồm

5.1. Điều dưỡng với người bệnh

Người điều dưỡng có trách nhiệm cơ bản đối với những người cần tới sự chăm sóc. Trong quá trình chăm sóc người điều dưỡng cần tạo ra một môi trường trong đó quyền của con người, các giá trị, tập quán và tín ngưỡng của mỗi cá nhân, gia đình và cộng đồng để được tôn trọng.

Người điều dưỡng cần đảm bảo cho mọi cá thể nhận được thông tin cần thiết làm cơ sở để họ đồng ý chấp nhận các phương pháp điều trị.

Người điều dưỡng giữ kín các thông tin về đời tư của người mình chăm sóc, đồng thời phải xem xét một cách thận trọng khi chia sẻ các thông tin này với người khác.

Người điều dưỡng chia sẻ trách nhiệm cùng xã hội trong việc duy trì và bảo vệ môi trường không bị ô nhiễm, suy thoái và tàn phá.

Trách nhiệm nghề nghiệp của người điều dưỡng với người bệnh phải dựa trên các nguyên tắc cơ bản sau đây:

- Không bao giờ được từ chối giúp đỡ bệnh nhân.
- Cố gắng giúp đỡ bệnh nhân loại trừ đau đớn về thể chất.
- Không bao giờ được bỏ mặc bệnh nhân.
- Tôn trọng nhân cách và quyền của con người.

- Hỗ trợ về tinh thần cho người bệnh.

Không bao giờ được từ chối giúp đỡ bệnh nhân: ý thức trách nhiệm trước cuộc sống của người bệnh đòi hỏi người điều dưỡng một sự quan tâm đặc biệt và một sự sẵn sàng quên mình để giúp đỡ bệnh nhân. Trong bất cứ hoàn cảnh nào cũng cần nhớ rằng người bệnh đang gặp tai họa và đang cần sự giúp đỡ của người cán bộ y tế. Sự từ chối giúp đỡ người bệnh là vi phạm nghĩa vụ xã hội của mình, phải chịu sự lên án về mặt đạo đức và khi cần phải xử phạt về hành chính.

Giúp đỡ bệnh nhân loại trừ các đau đớn về thể chất: trước người bệnh đang bị đau đớn vì bệnh tật, người điều dưỡng phải luôn thể hiện một sự thông cảm và quan tâm đặc biệt, xem nỗi đau đớn của người bệnh như nỗi đau đớn của chính mình để mọi cách cứu giúp. Khi tiến hành các kỹ thuật chăm sóc và điều trị nhẹ nhàng để hạn chế tới mức thấp nhất sự đau đớn cho bệnh nhân.

Không bao giờ được bỏ mặc bệnh nhân: người điều dưỡng có nhiệm vụ đấu tranh cho sự sống của người bệnh đến cùng, luôn giành sự quan tâm tối đa cho người bệnh với tinh thần “còn nước còn tát”, không bao giờ xa rời vị trí để bệnh nhân một mình đối phó với bệnh tật.

Hỗ trợ về tinh thần cho người bệnh: trong khi nằm viện, tinh thần của bệnh nhân chịu ảnh hưởng của bản thân bệnh tật, sự cách ly người thân, môi trường bệnh viện và nhiều yếu tố khác. Vì vậy, tình trạng về tinh thần và thể chất của người bệnh thực tế khác với tình trạng của người khỏe. Khi tiếp xúc với người bệnh, người điều dưỡng phải gây được lòng tin của người bệnh vào hiệu quả điều trị. Đối với các bệnh nhân nặng ở giai đoạn cuối, thường diễn ra sự đánh giá về quá khứ, hiện tại và tương lai các giá trị, vật chất và tinh thần. Vì vậy, người điều dưỡng phải tỏ ra thông cảm và quan tâm đặc biệt tới họ.

Biểu tượng của nghề điều dưỡng là cây đèn đang cháy. Người điều dưỡng phải là ngọn lửa soi sáng và sưởi ấm những người đang bị bệnh tật hành hạ.

Tôn trọng nhân cách người bệnh: bản chất của y đức học được thể hiện trong câu phải đối xử với người bệnh như anh muốn người ta đối xử với anh. Khi tiếp xúc với người bệnh, người điều dưỡng phải tạo ra một môi trường trong đó mọi giá trị, mọi phong tục tập quán và tự do tín ngưỡng của mỗi cá nhân đều được tôn trọng. Khi tiếp xúc với người bệnh không được cáu gắt, quát mắng người bệnh.

5.2. Người điều dưỡng với nghề nghiệp

Người điều dưỡng luôn gắn liền trách nhiệm và nghĩa vụ cá nhân đối với việc thực hành và thường xuyên nâng cao trình độ chuyên môn của mình thông qua học tập liên tục.

Người điều dưỡng luôn rèn luyện sức khỏe của mình để có khả năng làm tốt việc chăm sóc sức khỏe cho cộng đồng.

Người điều dưỡng cần phải xem xét khả năng của cá nhân trong việc chấp nhận hoặc giao trách nhiệm.

Người điều dưỡng phải thường xuyên duy trì chuẩn mực về đạo đức cá nhân phù hợp với nghề nghiệp để củng cố niềm tin của cộng đồng.

Người điều dưỡng, trong khi sử dụng các kỹ thuật và khoa học hiện đại vào việc chăm sóc cần đảm bảo sự an toàn, nhân phẩm và quyền của con người.

Người điều dưỡng hành nghề theo đúng quy định của pháp luật.

5.3. Người điều dưỡng với phát triển nghề nghiệp

Người điều dưỡng phải đảm nhiệm những vai trò quan trọng trong việc xác định và thực hiện những chuẩn mực về thực hành chăm sóc lâm sàng, quản lý, nghiên cứu và đào tạo.

Nghề nghiệp dựa trên những căn cứ khoa học.

Người điều dưỡng thông qua các tổ chức nghề nghiệp để hoạt động nhằm tạo ra hoặc duy trì sự công bằng xã hội và điều dưỡng.

5.4. Điều dưỡng với đồng nghiệp

Cộng tác, giúp đỡ lẫn nhau: lao động y tế có đặc điểm là sự phát triển của chủ nghĩa tập thể, sự cộng tác thân ái và giúp đỡ lẫn nhau, điều này đặc biệt quan trọng, bởi vì nó tạo điều kiện để thiết lập bầu không khí hòa thuận trong một tập thể cùng giành giật sự sống cho người bệnh.

Sự tôn trọng lẫn nhau: sự tôn trọng, sự tế nhị có ý nghĩa quyết định trong việc thiết lập các mối quan hệ công tác trong tập thể. Người điều dưỡng không được phép cãi nhau hoặc xúc phạm lẫn nhau trước mặt bệnh nhân.

Sự phê bình có thiện chí: nguồn gốc của các mối quan hệ phức tạp trong tập thể là sự hiềm khích lẫn nhau. Do đó sự phê bình thiện chí là điều kiện để củng cố tập thể và giữ gìn đoàn kết.

Truyền thụ kinh nghiệm: cần phải giáo dục cho điều dưỡng không thấy hổ thẹn khi cần sự giúp đỡ chỉ bảo của người khác để bảo đảm an toàn cho bệnh nhân khi mà tính mạng họ bị đe dọa bởi bất kỳ thành viên nào trong nhóm.

6. KẾT LUẬN

Thực hiện những phẩm chất đạo đức y học là nghĩa vụ nghề nghiệp của người điều dưỡng. Một khi chúng ta chấp nhận vai trò của người điều dưỡng thì đồng thời phải có bốn phận chấp hành và thực hiện các yêu cầu về phẩm chất, đạo đức của nghề nghiệp.

CÂU HỎI LƯỢNG GIÁ

1. Trong 12 điều y đức, nêu trách nhiệm của điều dưỡng đối với người bệnh?

2. Trong 12 điều y đức, nêu trách nhiệm của điều dưỡng đối với đồng nghiệp?
3. Nêu các yêu cầu cần có để điều dưỡng rèn luyện Y đức?
4. Nghĩa vụ của điều dưỡng đối với người bệnh?
5. Nghĩa vụ của điều dưỡng đối với nghề nghiệp?
6. Nghĩa vụ của điều dưỡng đối với đồng nghiệp?
7. Muốn phát triển nghề nghiệp điều dưỡng cần phải làm gì?
8. Nêu những trách nhiệm của người điều dưỡng đối với người bệnh?
9. Nêu các phẩm chất cá nhân của người điều dưỡng?
10. Nêu các phẩm chất về đạo đức của người điều dưỡng?